

Портян М. О.,
*доцент кафедри початкової,
дошкільної та професійної освіти
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
(м. Харків, Україна)*

ГОЛОС ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Не випадково вважається, що голос людини – її візитна картка: наскільки грамотно і виразно вона говорить, наскільки плавно і спокійно звучить її голос, залежить успіх людини не лише в повсякденному спілкуванні, але і в професійній діяльності. Представники багатьох професій, здійснюючи свою професійну діяльність, використовують, окрім голосу, різноманітні засоби і знаряддя виробництва: інструменти, прилади, машини, комп'ютери. Серед небагатьох професій, де голос є єдиним і дієвим засобом професійної самореалізації, є професія педагога, зокрема вихователя. Правильна, емоційна, комунікативно-доцільна мова вихователя дозволяє йому ефективно впливати на розум і почуття дитини, виховувати гармонійну особистість.

На основі проведеного аналізу спеціальної літератури зазначимо, що проблема голому не є новою (досліджували І. Зазюн, Л. Перетяга, О. Савченко, Н. Тарасевич на ін.), але відсутніми є дослідження в контексті визначення голосу як основного інструменту професійної діяльності майбутніх вихователів.

Метою дослідження є визначення переваг голосу як основного інструменту професійної діяльності майбутніх вихователів.

Оскільки дошкільний вік є сензитивним періодом мовного розвитку дитини, тому одним із провідних напрямків діяльності вихователя ДНЗ – формування усного мовлення та навичок мовного спілкування, що спирається на володіння рідною мовою.

Лише вихователь, який володіє багатим словниковим запасом, що знає і володіє методикою розвитку мовлення дошкільнят, може успішно вирішувати цю задачу.

Саме тому вихователь ДНЗ має пред'являти високі вимоги до свого голосу як основного інструменту професійної діяльності.

Вчена Л. Перетяга у своєму дослідженні доводить, що голос є складним багатоаспектним явищем, яке слід розглядати в різних ракурсах: фізичному, акустичному, фонетичному, музичному, фізіологічному та соціальному (як засіб спілкування).

Науковцями доведено, що професійна діяльність вихователя пов'язана з високим психоемоційним навантаженням (вихователь особисто відповідає за стан і здоров'я дітей, з якими працює; постійно рефлексує власні дії з метою їх корекції тощо) та впливом чинників професійної діяльності (вік дітей, рівень їхньої самостійності в ДНЗ, кількісний склад, місце проведення занять: вулиця (пора року, рівень фонового шуму) або приміщення (розмір кімнати, акустичні умови тощо)), що здійснюють негативний вплив на стан голосового апарату вихователя, призводячи до виникнення різного роду порушень голосу.

Останні дослідження показали, що лише 30% вихователів добре володіють голосом і вміють використовувати його багатство і виразність в роботі з дітьми; близько 9% вихователів мають явні голосові розлади і потребують допомоги лікаря-фоніатра; близько 61% вихователів не можуть упоратися зі своїм голосовим навантаженням і перебувають у «групі ризику» голосових порушень. Тому дуже важливо вміти розподіляти голосове навантаження вихователю у процесі його діяльності.

Слід зазначити, що голос – комплекс характеристик манери усного мовлення вихователя вкрай важливий для оцінки його професійної діяльності, оскільки саме в процесі діалогу, усного мовлення, відбувається спілкування вихователя і дошкільників. Вихователь має бути хорошим оратором («з хорошою риторикою»), з гарною дикцією, з грамотною мовою, з приємним голосом, хорошим оповідачем, «відчувати» слово, що використовують дошкільники у своєму мовленні.

Вихователь не має бути грубим і різким, відстороненим, несправедливим, неосвіченим, неохайним, не має права не поважати своїх

підопічних, бути суб'єктивним, безвідповідальним, упередженим, нервовим, закомплексованим, дурним, жадібним, невігласом, замкнутим, байдужим, пихатим та сором'язливим.

Вихователь у своїй професійній діяльності має використовувати такі методи і прийоми культури мовлення:

- дидактичні ігри;
- рухливі або ігри хороводів з текстом;
- дидактичні розповіді з включенням навчальних завдань дітям (повторювати слова з важким звуком, міняти висоту голосу тощо);
- метод вправ (заучування і повторення знайомих скоромовок, ігрова вправа «подуй на пушинки» тощо);

Користуючись зазначеними методами, вихователь використовує власний голос як основний інструмент, який є:

- зразком правильної вимови, виконання завдання, яке дає вихователь;
- коротким або розгорнутим поясненням демонстрації голосу або голосового апарату;
- образна назва звуку чи звукосполучення («з-з-з» – пісенька комара, «туп-туп-туп» – тупає козеня);
- хоровим та індивідуальним повторенням;
- обґрунтуванням необхідності виконати завдання вихователя;
- індивідуальною мотивацією;
- оцінкою відповіді або дії і виправлення;
- показом артикуляційних рухів, демонстрації іграшки або картинки.

Отже, визначення переваг голосу як основного інструменту професійної діяльності майбутніх вихователів надало підстави окреслити перспективи подальших розвідок, які вбачаємо у визначенні засобів, що сприятимуть формуванню голосової культури майбутніх вихователів.